

РЕГІОНАЛЬНИЙ РОЗВИТОК У ЛАТИНСЬКІЙ АМЕРИЦІ ТА КАРИБЬСЬКОМУ БАСЕЙНІ

Радзієвська Світлана Олександрівна

доцент кафедри економічної теорії,

Державне некомерційне підприємство

«Державний університет «Київський авіаційний інститут»

svitrad98@ukr.net

Метою публікації є висвітлення історії розвитку регіональних інтеграційних процесів у Латинській Америці та Карибському басейні (ЛАКБ). Виявлено вплив США на інтеграційний розвиток у регіоні, деталізовано склад, цілі, принципи діяльності, бюджет Організації американських держав (ОАД). Проаналізовано контекст формування Латиноамериканської асоціації вільної торгівлі (ЛАВТ), яка мала сприяти досягненню економічної незалежності країн регіону шляхом розвитку внутрішньорегіональної торгівлі та промисловості. Наголошено, що ідея щодо створення ЛАВТ зародилася в 1950-х роках подібно до концепцій, завдяки яким було сформовано Європейське економічне співтовариство, Європейську асоціацію вільної торгівлі та Центральньоамериканський спільний ринок. Попередній проект Договору щодо створення першого об'єднання у регіоні, ЛАВТ, було затверджено у вересні 1959 року. Договір було підписано 18 лютого 1960 р. представниками Аргентини, Бразилії, Мексики, Парагваю, Перу, Уругваю, Чилі; з часом приєдналися Колумбія, Еквадор, Венесуела, Болівія. ЛАВТ згодом було перетворено на Латиноамериканську асоціацію інтеграції (ЛАІ) відповідно до Договору Монтевідео, який набрав чинності у 1981 році. Членами ЛАІ є Аргентина, Болівія, Бразилія, Чилі, Колумбія, Куба, Еквадор, Мексика, Панама, Парагвай, Перу, Уругвай і Венесуела. Статус спостерігачів мають 18 держав, серед яких і Україна, та 10 організацій. Завдяки діяльності ЛАІ було створено МЕРКОСУР й Андське співтовариство націй. Друге інтеграційне об'єднання, сформоване в інтересах країн регіону, Центральньоамериканський спільний ринок (ЦАСР), започатковано Республікою Гватемала, Сальвадором, Гондурасом та Нікарагуа. Договір про утворення ЦАСР було підписано у грудні 1960 р.; у 1962 р. до нього приєдналася Коста-Ріка, у 2002 р. – Панама. Представлено динаміку номінального ВВП світу, країн ЛАКБ, Аргентини, Бразилії та Мексики.

Ключові слова: Латинська Америка та Карибський басейн, Латиноамериканська цивілізація, доктрина Монро, Організація американських держав, Латиноамериканська асоціація вільної торгівлі, інтеграційні процеси, глобалізація, регіоналізація, розвиток торгівлі та промисловості, Латиноамериканська асоціація інтеграції, Центральньоамериканський спільний ринок.

DOI: <https://doi.org/10.32782/bsnau.2025.3.4>

Постановка проблеми у загальному вигляді.

В умовах контрверсійного розгортання глобальних економічних процесів у світовій економіці висвітлення трансформаційних процесів на регіональному рівні набуває особливої актуальності. Дійсно, інтеграційно-деінтеграційні процеси повністю охоплюють сучасне світове господарство, впливаючи на конкурентоспроможність не лише країн, але й регіонів, сприяючи формуванню блоків держав, здатних як до посилення співробітництва, так і до загострення конфронтаційних відносин. Саме у такому контексті аналіз досвіду країн Латинської Америки та Карибського басейну заслуговує на особливу увагу і має сприяти кращому розумінню складної ситуації, у якій перебуває Україна наразі, коли має, з одного боку, зміцнювати власний суверенітет, однак, з другого боку, швидко прямувати до Європейського Союзу, який також стикається із глобальними проблемами.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На думку багатьох вітчизняних та зарубіжних учених, Латинська Америка і Карибський басейн є важливим регіоном сучасної глобальної економіки, який потребує системних і глибоких досліджень. Так, у праці Т.Є. Богданової [1] увагу приділено інтеграційним перспективам у Північній та Південній Америці. У роботі Н.В. Гаврилової, М.В. Булик, О.Л. Гільченко, Ю.В. Константинової [2] проаналізовано

чинники, під впливом яких формується зовнішня політика країн регіону, а також виявлено роль, яку держави відіграють у сучасній системі міжнародних відносин. На особливу увагу заслуговує публікація МЗС “Комунікаційна Стратегія “Україна – держави Латинської Америки і Карибського басейну” 2024–2026 [3], в якій вітчизняні експерти наголошують на тому, що сучасна Україна демонструє цілеспрямовану увагу до країн регіону, роблячи системні кроки на шляху до пошуку ефективних форматів участі у стратегічних процесах регіону, що вимагає глибокого розуміння складних і різноманітних реалій розвитку окремих держав регіону, ключових підвалів регіонального порядку, панамериканських, міжрегіональних та субрегіональних інтеграційних інституцій, а також усвідомлення багатогранності кожного із субрегіонів. Українська дослідниця І.Б. Лукач [4] деталізує особливості нового розвитку, який доктрина Дж. Монро, залишаючись традиційною догмою, отримала завдяки проголошеній Президентом В.Г. Тафтом міжнародній стратегії США під назвою «дипломатії долара» й демонструє, яким чином зростаюча економічна потужність США використовувалася у якості дипломатичного інструменту в державах регіону. У дослідженні Т.Ю. Перги [6] розкрито роль Латиноамериканської асоціації вільної торгівлі в інтеграційних процесах у Латинській Америці.

Формування цілей статті. Мета статті – висвітлити історію розвитку регіональних інтеграційних процесів у Латинській Америці та Карибському басейні.

Методика дослідження передбачала широке використання інструментарію аналізу та синтезу, порівняння та узагальнення, обробку експертних оцінок тощо.

Результати дослідження. *Латинська Америка та Карибський басейн (ЛАКБ, Latin America and the Caribbean – LAC)* сьогодні є важливим регіоном світового розвитку, що охоплює 33 країни з населенням 630 млн осіб (9% від населення земної кулі), 16% території суші, спільним ВВП більш ніж 6 млрд дол. США, що складає 8,6% від світового рівня. На долю континенту припадає 20% світових природних ресурсів. Регіон володіє значним економічним, людським, науково-технічним, інтелектуальним потенціалом, унікальною культурою та історією [2, с. 5]. Відзначимо, що єдиного загальноприйнятого офіційного варіанта політичної регіоналізації Латинської Америки не існує, а різні організації та експерти використовують різні підходи до регіоналізації, зосереджуючись на факторах географічного розташування, історичних зв'язків, мовних особливостей, економічного розвитку та різноманітних політичних альянсів. Вивчення питання політико-економічного районування в межах ЛАКБ дозволило представникам МЗС України виділити чотири субрегіони: Північна Америка (Мексика), Центральна Америка, Карибський басейн та Південна Америка [3, с. 6].

Важливо брати до уваги і те, що Латиноамериканська цивілізація, яка охоплює країни Центральної і Південної Америки, представлена місцевими аборигенами та вихідцями з країн Європи, Азії, Африки. Більше 60% населення розмовляє іспанською мовою, близько 30% – португальською. Приблизно 20 млн осіб користується індіанськими мовами. Сформувалася ця цивілізація в умовах сильного впливу Західної цивілізації – країн Західної Європи і США, оскільки країни, що її формують, з часів завоювання їх територій конкістадорами довгий час були колоніями європейських держав. Понад 90% населення регіону є католиками. Швидке збільшення кількості протестантів у другій половині ХХ ст. пов'язане з активною діяльністю північноамериканських місіонерів. Необхідно пригадати, що в 1823 р. США приймають «доктрину Монро», яка проголосила лозунг «Америка для американців» та визначила континент як сферу інтересів США. Як слушно доводить у статті Ілона Лукач, доктрина Дж. Монро як концептуальна основа зовнішньої політики США зазнавала еволюції протягом ХХ ст. й продовжуватиме відігравати важливу роль в поточній американській дипломатії [4, с. 182-187]. З історії також відомо, що країни ЛАКБ були колоніями європейських країн. Однак на початку ХХ ст. світові війни змінили розстановку політичних і економічних сил не лише на європейському континенті, а у світовому масштабі. З одного боку, країни ЛАКБ мали складні відносини між собою, з іншого, – потрапили у центр уваги не лише колишніх метрополій, які бажали їх контролювати й використовувати у своїх інтересах, але й США, що зрештою стали найпотужнішою державою світової економіки [7, с. 193]. На

міжнародному рівні розв'язання регіональних проблем розвитку було пов'язано із необхідністю розширити внутрішню регіональну торгівлю з метою посилення латиноамериканського ринку, що мало пришвидшити зростання промислового виробництва.

Саме у такому контексті з'явилася ідея латиноамериканської інтеграції, яку було обґрунтовано експертами Економічної комісії ООН для ЛАКБ. Зокрема на Другій сесії Комісії в Гавані, що відбулася у травні 1949 р., виконавчий секретар цього органу Рауль Пребіш зробив доповідь «Перший економічний огляд Латинської Америки», яка увійшла в історію під назвою «Гаванський маніфест». У ній він виклав головні засади своєї концепції структурного розколу в світовій економіці, в якій Латинська Америка є «периферією» і пов'язана з промислово розвиненими країнами через ресурсний інтерес останніх, що ставить її в залежність від цих країн. Відповідно він висунув альтернативну парадигму міжнародної системи, в основі якої лежить комбінація бізнес-циклу і так званої тези «Пребіш-Зінгера» щодо умов торгівлі, яка ставила під сумнів підхід компаративних переваг у міжнародній торгівлі. Пребіш стверджував, що традиційний поділ праці, який існує між країнами, що експортують сировину (маються на увазі країни третього світу), та країнами, що експортують продукти, створені на основі технічного прогресу (мова йде про розвинені країни) є не просто обміном, а відображенням більш складних відносин домінування-залежності. Було наголошено на високій залежності економік країн ЛАКБ від США. Наприклад, у післявоєнні роки 85% експорту Мексики припадало на США [6, с. 280–281].

Важливо зауважити, що 30 квітня 1948 року на IX Міжамериканській конференції у Боготі (Колумбія) на основі Панамериканського союзу, який існував з 1890 р. було створено **Організацію американських держав (ОАД, The Organization of American States – OAS)** – міжнародну організацію Західної півкулі, яка об'єднує 35 держав: Антигуа і Барбуду, Аргентину, Багамські Острови, Барбадос, Беліз, Болівію, Бразилію, Венесуелу, Гаїті, Гайану, Гватемалу, Гондурас, Гренаду, Домініку, Домініканську Республіку, Еквадор, Канаду, Колумбію, Коста-Ріку, Мексику, Нікарагуа, Панаму, Парагвай, Перу, Сальвадор, Сент-Вінсент і Гренадіни, Сент-Кітс і Невіс, Сент-Люсія, США, Суринам, Тринідад і Тобаго, Уругвай, Чилі і Ямаїку. До 1962 року у роботі ОАД брала участь Республіка Куба [5]. Спостереженнями є 72 держави, розташовані в Європі, Америці та Азії, у тому числі Україна (з травня 1994 року). Цілі та принципи діяльності закріплені у Статуті 1948 року, однак до Статуту вносилися зміни у 1967, 1985, 1992 та 1993 роках. Штаб-квартира ОАД знаходиться у Вашингтоні [5]. Бюджет ОАД складається із щорічних внесків держав-членів. У 2021 р. він становив 79 млн дол. США. Крім того, щороку на різні проекти в країнах ЛАКБ, забезпечення роботи моніторингових місій на виборах, просування демократії в регіоні тощо ОАД залучає додаткові спонсорські кошти від держав-членів, міжнародних спостерігачів, юридичних та фізичних осіб. У 2019–2020 рр. Україна здійснила добровільні внески до бюджету ОАД на проекти з просу-

вання демократії в регіоні [5]. ОАД використовує чотиристоронній підхід для ефективної реалізації своїх цілей, що ґрунтуються на демократії, правах людини, безпеці, розвитку. Бюджет ОАД на 2025 р. становить понад 92 млн дол. США [14].

Українська дослідниця Тетяна Перга підкреслює, що після закінчення Другої світової війни в країнах ЛАКБ відбулися значні зрушення. Віддаленість від головних театрів воєнних дій, сприятлива зовнішньоекономічна кон'юнктура (зростання на світових ринках попиту та цін на сировину) призвели до накопичення значних золотовалютних резервів і створили умови для розвитку національних економік і проведення реформ. Внаслідок недостатнього імпорту промислової продукції через переведення європейськими країнами та США своєї промисловості на воєнні рейки, латиноамериканські країни взяли курс на проведення імпортозамінної індустріалізації. Очікувалося, що вона підвищить темпи економічного зростання та рівня життя в умовах післявоєнного демографічного вибуху, а також принесе країнам економічну незалежність, зменшивши асиметрію у відносинах зі США та розвиненими країнами світу, які розглядали ЛАКБ як великий ринок сировини та збуту своїх товарів [6, с. 279].

Згідно з Спеціальною доповіддю ЛАВТ від 18 жовтня 1963 року, *Латиноамериканська асоціація вільної торгівлі (ЛАВТ, ісп. Asociación Latinoamericana de Libre Comercio – ALALC, англ. The Latin American Free Trade Association – LAFTA)* є джерелом руху до економічного регіоналізму. Подібно до концепцій, завдяки яким було утворено Європейське економічне співтовариство, Європейську асоціацію вільної торгівлі та Центральноамериканський спільний ринок, концепція ЛАВТ зародилася в 1950-х роках. Підґрунтям для створення ЛАВТ, як і інших регіональних систем, було усвідомлення як підприємцями, вченими, так і політичними діячами того факту, що великі галузі промисловості за американською моделлю можуть розвиватися лише за умови, якщо розмір ринку також буде відповідати американським масштабам [13].

Питання створення латиноамериканського економічного регіону набуло особливої актуальності в середині десятиліття, коли падіння цін на каву та інші ключові сировинні товари остаточно поклало край післявоєнному буму. Економічні прогнози вказували на те, що зовнішній попит на каву, мідь, олово та інші традиційні експортні товари не зможе підтримувати задовільні темпи економічного зростання у ЛАКБ. Ситуація, здавалося, вимагала нових моделей торгівлі, заснованих на створенні нових галузей промисловості [13]. Таким чином, на початку 1950-х рр. уряди країн регіону та керівники Економічної і соціальної комісії (ЕКЛАК) вважали цілком можливим досягнення економічної незалежності. В основу цього припущення було покладено думку, що ємний внутрішній ринок, існування розвиненої експортоорієнтованої національної промисловості, позитивне сальдо торговельного балансу та швидке зростання експорту є достатніми факторами для запуску самопідтримуючого економічного зростання, яке призведе до досяг-

нення життєвих стандартів розвинених країн. Однак, хоча в результаті цієї політики частка індустріального сектору (виробництва та будівництва) в країнах регіону суттєво зросла (в середньому на 15–25%), очікуваний стрибок так і не відбувся. Перетворитись на індустріальні країни вони не змогли. Нездатність диверсифікувати структуру експорту, падіння світових цін на сировину та продукти харчування, що розпочалося у другій половині 1950-х рр., зниження прибутків від експорту природних ресурсів, призвели до кризових явищ у соціальній та економічній сферах у багатьох латиноамериканських країнах [6, с. 280].

Згідно з Спеціальною доповіддю ЛАВТ від 18 жовтня 1963 року, розвиток внутрішньорегіональної торгівлі та промисловості були життєво необхідними для підтримки функціонування економік регіону. Еквадор навряд чи міг би продавати багато кави до Бразилії. За відсутності нових індустрій, економіки держав-учасниць не могли б стати достатньо взаємодоповнюючими, а зростання внутрішньорегіональної торгівлі після певної межі перетворилося б на абсурдну карикатуру. На конференції ЛАВТ, яка відбулася у 1962 р., Мексика запропонувала контроль над іноземними інвестиціями з метою збереження нових промислових галузей у власності країн-членів. Мексиканці, схоже, не прагнули повністю виключити американський капітал, однак вони наполягали залучати його лише на умовах, які на практиці вимагатимуть від американських бізнесменів працювати відповідно до латиноамериканських принципів, бажано мексиканських [13].

Тобто, вплив як зовнішніх, так і внутрішніх факторів змусив країни замислитися над консолідацією зусиль з метою посилення захисту, покращання соціально-економічних показників тощо [7, с. 193]. Варто погодитися із українськими дослідниками, які підкреслюють, що розвиток інтеграційних процесів на континенті розпочався набагато раніше, ніж в інших регіонах земної кулі, і досі має складну динаміку. Розглянемо перший етап – період закритого регіоналізму, старт котрому був покладений ЛАВТ. До цього часу країни мали одну міжнародну структуру, про яку йшлося вище, Організацію американських держав, куди увійшли латиноамериканські країни, Канада і США – усього 35 держав. У реальності ж дана структура стала інструментом укріплення впливу США та контролю над країнами ЛАКБ. Так, на вимогу США з ОАД було виключено Кубу. У такому контексті ЛАВТ стала першою міжнародною структурою, яка повинна була вирішувати завдання економічної інтеграції в інтересах країн регіону [2, с. 16–17].

Фактично, початок латиноамериканської інтеграції, в інтересах економік ЛАКБ, сягає 1950-х років. Попередній проєкт Договору щодо створення першого об'єднання у регіоні, ЛАВТ, було затверджено у вересні 1959 р. представниками Аргентини, Болівії, Бразилії, Чилі, Парагваю, Перу та Уругваю. Договір було підписано 18 лютого 1960 р. представниками Аргентини, Бразилії, Мексики, Парагваю, Перу, Уругваю і Чилі [17, с. 3]. Договір набрав чинності 2 червня 1961 року. У 1961 р. приєдналися Колумбія та Еквадор, у 1966 р. –

Венесуела, у 1967 р. – Болівія. Тобто, ЛАВТ включала десять південноамериканських країн і Мексику, що відповідало 85% держав ЛАКБ, великих і середніх за обсягом ВВП [1, с. 237].

Основною метою ЛАВТ було збільшення обсягів торгівлі та інвестицій між країнами за допомогою відповідних заходів сприяння вільній торгівлі з особливим акцентом на тарифні поступки для низки товарних груп. Для досягнення цих цілей ЛАВТ містила три основні положення. По-перше, лібералізацію торгівлі протягом дванадцяти років шляхом усунення бар'єрів, що обмежують внутрішньорегіональну торгівлю. По-друге, ЛАВТ закликала до укладання угод про індустріальну взаємодоповнюваність, які б дозволяли двом або більше країнам налагодити співробітництво для виробництва певного товару. По-третє, ЛАВТ мала забезпечити створення преференційного режиму для менш розвинених країн регіону [10, с. 550].

Згідно з Спеціальною доповіддю ЛАВТ від 18 жовтня 1963 року, перший раунд зниження тарифів у 1961 р. призвів до того, що різниця між внутрішньорегіональними та зовнішніми тарифами значно перевищила встановлені 8 відсотків. Підписанти також вийшли за рамки положень договору, поширивши зниження тарифів на товари, які ще не були включені у внутрішньорегіональну торгівлю. Статистика за 1962 р. продемонструвала зниження імпорту товарів ЛАВТ з інших країн, але зростання на 17 відсотків внутрішньорегіональної торгівлі. Найбільш вражаючих успіхів досягла Мексика. Мексиканський експорт до решти країн регіону подвоївся; мексиканський хімічний експорт до регіону зріс більш ніж на 400 відсотків. Однак понад дев'ять десятих зовнішньої торгівлі ЛАВТ все ще припадало на країни, які не були її членами [13]. З самого початку формування організації значну увагу було приділено кооперуванню і спеціалізації в галузі промисловості, внаслідок чого частка промислових товарів у субрегіональному експорті виросла з 17% в 1961 р. до 28% в 1970 р. і до 49% в 1980 році [1, с. 237].

На погляд американського дослідника Т.Леонарда, з моменту свого заснування ЛАВТ досягла дуже незначного прогресу в досягненні своєї мети – створення спільного ринку для країн Латинської Америки. Т.Леонард наголошує, що особливо некоректним було положення, яке дозволяло накладати вето на будь-яке рішення, прийняте в рамках ЛАВТ, голосом однієї держави-підписантки. Ця домовленість перешкоджала отриманню бажаних економічних вигод від зони вільної торгівлі. ЛАВТ була надзвичайно ослаблена членами об'єднання, які підтримували риторику вільної торгівлі, але водночас проводили протекціоністську політику. Ці недоліки ЛАВТ також посилювалися відсутністю наднаціонального органу, який міг би сприяти позитивній інтеграції та контролювати дотримання учасниками правил недискримінації та відповідної взаємності [10, с. 550]. Отже, створення ЛАВТ повинно було забезпечити розширення і диверсифікацію торгівлі між її учасниками, сприяти прискоренню темпів економічного зростання, створити потужну протизавагу розвиненим країнам світу. На практиці виявилось, що скасування всіх тарифних і нетариф-

них бар'єрів було надзвичайно складним завданням. Відразу після формування організації США активізували співпрацю з країнами регіону з метою попередження проникнення впливу комунізму, започаткувавши реалізацію програми «Союз заради прогресу», в рамках якої заявили про надання довгострокових позик країнам Латинської Америки на суму 20 млрд дол. США [6, с. 283].

Як останню спробу врятувати ЛАВТ, підписанти прийняли Резолюцію 381, яка рекомендувала реструктуризувати ЛАВТ і підтвердити її кінцеву мету: економічний і соціальний розвиток договірних сторін, приділяючи особливу увагу менш розвиненим країнам, яким необхідно збалансувати власний розвиток, співпрацюючи з більш розвиненими державами-учасницями. Цей захід виявився замалим та запізним, і ЛАВТ припинила функціонування у серпні 1980 року, досягнувши лише кількох цілей, викладених у початковій угоді. Провал ЛАВТ, однак, став головним поштовхом до створення наступної регіональної угоди про вільну торгівлю – ЛАІ [10, с. 550]. Тобто, ЛАВТ згодом було перетворено на **Латиноамериканську асоціацію інтеграції (ЛАІ, Latin American Integration Association – LAIA, ісп. Asociación Latinoamericana de Integración – ALADI)**, сформовану в 1980 р. відповідно до Договору Монтевідео, що набрав чинності з 1981 року. Членами ЛАІ є Аргентина, Болівія, Бразилія, Чилі, Колумбія, Куба, Еквадор, Мексика, Панама, Парагвай, Перу, Уругвай і Венесуела. Статус спостерігачів мають 18 держав, серед яких і Україна, та 10 організацій [8]. Країни ЛАІ займають площу понад 20 млн кв. км з населенням понад 510 млн осіб. Штаб-квартира ЛАІ знаходиться у м.Монтевідео (столиця Уругваю). Очевидно, що безперечним здобутком ЛАВТ є демонстраційний ефект. На початок 1980-х рр. ідея економічної інтеграції охопила всі латиноамериканські країни. Неефективність протекціоністської моделі, що була покладена в основу діяльності, актуалізувала необхідність розвитку нових підходів до латиноамериканської інтеграції, що знайшло відображення у концепції відкритого регіоналізму, яка містилася в основі створення ЛАІ. Отримавши перший, хоч і невдалий досвід інтеграції в рамках ЛАВТ, учасники ЛАІ поставили більш реалістичні цілі та створили більш ефективні структури і механізми, призначені для розв'язання деяких проблем, що виникли у попередні десятиріччя [6, с. 286].

Суттєвою особливістю ЛАІ на відміну від ЛАВТ є можливість укладання двосторонніх договорів з декількома або однією країною. Згідно із договором 1980 р. всі учасники розподілені на три групи: 1) країни з низьким рівнем розвитку (Болівія, Парагвай, Еквадор); 2) країни із середнім рівнем розвитку (Венесуела, Колумбія, Перу, Уругвай, Чилі); 3) більш розвинуті країни (Аргентина, Бразилія, Мексика). Країни зобов'язалися надавати торговельні преференції, причому найбільшу кількість мають забезпечувати країни останньої групи, найменшу кількість – першої групи.

Головним завданням ЛАІ є поетапне створення латиноамериканського спільного ринку шляхом стимулювання утворення зони економічних преференцій. ЛАІ встановлені єдині тарифи з поправкою на рівень економічного

розвитку кожної з країн у складі організації. Так досягається відносно вирівнювання торговельних переваг окремих країн, що сприяє розвитку й консолідації [1, с. 240]. ЛАІ сприяє процесам субрегіональної економічної інтеграції шляхом розроблення спільних правових принципів і норм. Вищий орган ЛАІ – Рада міністрів закордонних справ, в компетенцію якої входить визначення основних напрямів інтеграційного процесу. Отже, ЛАІ відіграє важливу роль у процесі інтеграції в ЛАКБ, оскільки є форумом не лише для обговорення широкого кола проблем, пов'язаних із торгівлею, але й для проведення інформативних, аналітичних, спеціалізованих досліджень. ЛАІ всіляко сприяє підписанню угод між усіма її членами, збільшуючи обсяги взаємної торгівлі та розвитку інтеграційних процесів у регіоні. На сьогодні ЛАІ все більше розглядається як консультативний механізм, до функцій якого відносять відслідковування виконання двосторонніх та багатосторонніх торговельно-економічних угод. ЛАІ розвиває відносини з позарегіональними партнерами, що мають статус спостерігачів. Завдяки діяльності ЛАІ було створено МЕРКОСУР і Андське співтовариство націй.

Друге інтеграційне об'єднання, створене у ЛАКБ, **Центральноамериканський спільний ринок (ЦАСР, The Central American Common Market – CACM, ісп. Mercado Comun Centroamericano – МССА)**, започат-

ковано Республікою Гватемала, Сальвадором, Гондурасом та Нікарагуа [9]. Договір про утворення ЦАСР було підписано у грудні 1960 р. у Манагуа, Нікарагуа. У липні 1962 р. до нього приєдналася Коста-Ріка, а у 2002 р. – Панама. Членами ЦАСР є шість країн із загальною територією 499,3 тис кв. км і чисельністю населення понад 51 млн осіб [11]. Вищий орган ЦАСР – Рада, що складається з міністрів економіки країн-учасниць, координує економічну політику. Мета ЦАСР – ліквідація внутрішніх торговельно-митних кордонів і формування спільного ринку з вільним рухом товарів, послуг, капіталів і робочої сили [12].

У табл. 1 подано динаміку виробництва номінального ВВП країнами ЛАКБ протягом 2015–2024 років.

На рис. 1 представлено динаміку частки ВВП ЛАКБ у ВВП світу, яка не перевищує 8%, а у період COVID-19 скоротилася до 5%, хоча у 2015 р. показник досяг понад 7,3%. Частка ВВП країн регіону в світовому ВВП у 2024 р. становить лише 6,5%, тобто знизилася порівняно із 2023 роком (6,6%).

Розглянемо динаміку номінального ВВП світу, країн ЛАКБ, а також трьох ключових економік ЛАКБ протягом 2015–2024 років (табл. 2).

Як бачимо, Бразилія відіграє особливу роль (рис. 2). Дійсно, у 2023 р. за виробництвом номінального ВВП

Таблиця 1

Динаміка номінального ВВП* ЛАКБ та світу, млрд дол. США

	2015	2017	2019	2021	2023	2024
ЛАКБ	5'551	5'833	5'535	5'423	6'960	7'171
Світ	75'630	81'819	88'007	97'917	105'943	110'354

*Gross domestic product: US\$ at current prices. Last updated 14 Jul. 2025

Джерело: [15; 16]

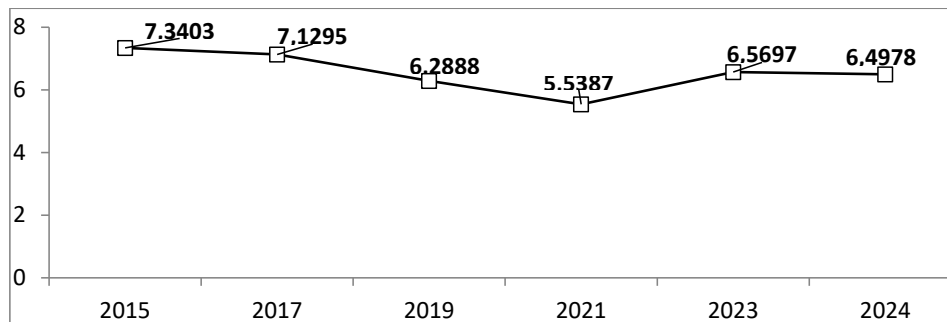

Рис. 1. Динаміка частки ВВП* країн ЛАКБ у ВВП світу, 2015–2024, %

*Gross domestic product: US\$ at current prices. Last updated 14 Jul. 2025.

Latin America and the Caribbean, Percent of the World

Джерело: розраховано та побудовано за [15; 16]

Таблиця 2

Динаміка ВВП* світу, країн ЛАКБ, Аргентини, Бразилії та Мексики, млн дол. США

	2015	2018	2019	2020
1	2	3	4	5
Світ	74'753'058	86'826'222	88'007'381	85'789'779
Країни ЛАКБ	5'995'108	5'667'520	5'534'616	4'682'478
Аргентина	615'914	524'820	447'755	385'741
Бразилія	1'739'955	1'916'934	1'873'288	1'476'107
Мексика	1'143'333	1'256'300	1'304'106	1'121'065

1	2	3	4	5
	2021	2022	2023	2024
Світ	97'917'487	101'629'391	105'943'460	110'353'834
Країни ЛАКБ	5'423'433	6'172'504	6'960'209	7'170'620
Аргентина	486'564	632'790	646'075	633'261
Бразилія	1'670'647	1'951'924	2'191'132	2'179'068
Мексика	1'316'569	1'466'465	1'793'799	1'848'077

*Gross domestic product: US\$ at current prices. Last updated 14 Jul. 2025

Джерело: [15; 16]

економіка Бразилії зайняла дев'яте місце у світі (за даними МВФ – 2173,67 млрд дол. США), у той час як за виробництвом ВВП за ПКС – сьоме місце з показником 2,419% світового ВВП за ПКС.

Варто погодитися із вченими, які вважають, що регіон розколотий, основними розділовими смугами є розбіжності в цивілізаційній матриці, рівні соціально-економічного розвитку, домінуванні ідеологічних течій [2, с.16].

Висновки. Розкрито історію розвитку регіональних інтеграційних процесів у ЛАКБ. У цілому, почина-

ючи з 1960-х рр. по теперішній час, у регіоні виникало чимало торговельних блоків, міжурядових організацій, деякі з яких мали певний успіх, у той час як певні припинили функціонування. Більшість ініціатив мали на меті консолідацію країн, інтенсифікацію співробітництва, згуртування для досягнення економічної незалежності, посилення позицій у глобальній економічній системі. Бразилія є першою економікою серед країн ЛАКБ. Представлено динаміку частки ВВП держав Латинської Америки та Карибського басейну в ВВП світу.

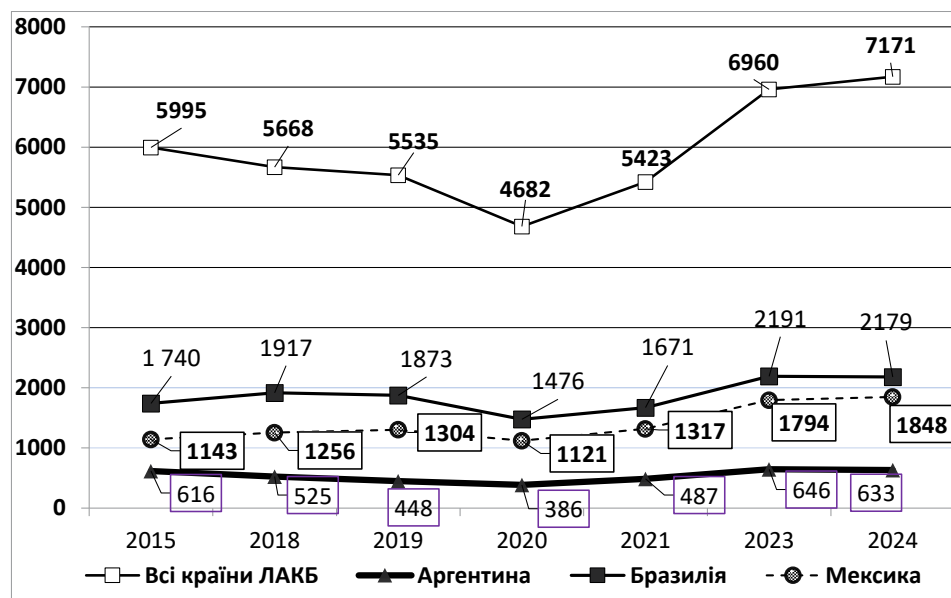

Рис. 2. Динаміка ВВП* країн ЛАКБ, Аргентини, Бразилії, Мексики, млрд дол. США

*Gross domestic product: US\$ at current prices. Last updated 14 Jul. 2025

Джерело: побудовано за [15; 16]

Список використаної літератури:

1. Богданова Т.Є. Інтеграційні перспективи у Північній та Південній Америці. *Світова та європейська інтеграція*. Миколаїв: Вид-во МДГУ ім. Петра Могили, 2008. 340 с.
2. Булик М. В., Гільченко О. Л., Константинова Ю. В. Зовнішня політика країн Латинської Америки / за ред. Н. В. Гаврилова. Маріуполь: МДУ, 2020. 397 с.
3. Комунікаційна Стратегія "Україна – держави Латинської Америки і Карибського басейну" 2024-2026. МЗС України. Київ, 2024. 14 с. URL: <https://mfa.gov.ua/storage/app/sites/1/ukraina-derzhavi-latinskoi-ameriki-ta-karibskogo-baseynu.pdf>
4. Лукач І. Втілення принципів доктрини Джеймса Монро в "Дипломатії долара" США в Латинській Америці на початку ХХ ст. *Наукові записки ТНПУ ім.Володимира Гнатюка. Серія: Історія*. 2015. Вип. 1 (2). С. 182–187.
5. Організація Американських держав. МЗС України. Багатостороннє співробітництво. Опубліковано 23 жовтня 2019 року. URL: <https://mfa.gov.ua/mizhnarodni-vidnosini/organizaciya-amerikanskih-derzhav>

6. Перга Т. Роль Латиноамериканської асоціації вільної торгівлі в інтеграційних процесах в Латинській Америці. *Scriptorium nostrum*. 2016. №2 (5). С. 278 – 288.
7. Радзієвська С. О. Регіоналізація і глобалізація: взаємозв'язки та перспективи безконфронтаційного розвитку. Київ : ДЕДУТ. 2018. 375 с.
8. Asociacion Latinoamericana de Integracion. URL: <https://www.aladi.org>
9. Central American Common Market / Foreign Trade Information System. Organization of American States. Providing trade information to governments and SMEs. URL: <https://www.sice.oas.org>.
10. Leonard T. Latin American Free Trade Association (LAFTA). *Encyclopedia of U.S.-Latin American Relations*. 2012. Pp. 550–550. DOI: <https://doi.org/10.4135/9781608717613.n516>
11. Member states of the Central American Common Market. URL: <https://www.worlddata.info/trade-agreements/cacm.php>
12. Secretaria de integracion economica centroamericana. URL: <https://www.sieca.int>.
13. Special report: The Latin American Free Trade Association. 18 October 1963. Central Intelligence Agency. Office of current intelligence. 7 p. URL: https://www.cia.gov/readingroom/docs/DOC_0000756201.pdf
14. The Organization of American States. Approved Program-Budget 2025. URL: http://www.oas.org/budget/2025/Approved_Budget_2025.pdf
15. UNCTAD Handbook of Statistics 2016. UN, N.Y. & Geneva, 2017. 246 p.
16. UNCTAD Data Hub, Empowering development through data and statistics (2025). URL: <https://unctadstat.unctad.org>
17. United States International Trade Commission. Tariff Commission. The Latin American Free Trade Association. TC Publication 60. Washington, July 1962. 21 p. URL: <https://www.usitc.gov/publications/other/pub60.pdf>

References:

1. Bogdanova T.E. (2008). Intehratsiini perspektivy u Pivnichnii ta Pivdennii Amerytsi [Integration prospects for North and South America]. *Svitova ta yevropeyska intehratsiya* [World and European integration]. Mykolaiv: Publishing house of the Petro Mohyla MSU, 340 p.
2. Bulyk M. V., Hilchenko O. L., Konstantynova Yu. V. (2020) Zovnishnia polityka krain Latynskoi Ameryky [Foreign policy of Latin American countries] In N. V. Havrylova. Mariupol: MDU, 397 p.
3. Komunikatsiina Stratehiia "Ukraina – derzhavy Latynskoi Ameryky i Karybskoho baseinu" 2024–2026 [Communication Strategy "Ukraine – Latin American and Caribbean States" 2024-2026]. MZS Ukrainy. Kyiv, 14 p. Available at: <https://mfa.gov.ua/storage/app/sites/1/ukraina-derzhavy-latynskoi-ameriki-ta-karybskoho-baseynu.pdf>
4. Lukach I. (2015). Vtilennia pryntsyv doktryny Dzheimsa Monro v "Dyplomatii dolara" SSHa v Latynskii Amerytsi na pochatku XX st. [The implementation of the principles of the James Monroe Doctrine in the US "Dollar Diplomacy" in Latin America at the beginning of the 20th century.]. *Naukovi zapysky TNPU im. Volodymyra Hnatiuka. Seriya: Istorii*, vol. 1 (2), pp. 182–187.
5. MZS Ukrainy. Bahatostoronnie spivrobitnytstvo [Ministry of Foreign Affairs of Ukraine. Multilateral Cooperation]. Orhanizatsiia Amerykanskyykh derzhav. Available at: <https://mfa.gov.ua/mizhnarodni-vidnosini/organizatsiya-amerikanskih-derzhav>
6. Perga T. (2016) Rol Latynoamerykanskoi asotsiatsii vilnoi torhivli v intehratsiinykh protsesakh v Latynskii Amerytsi [The role of the Latin American Free Trade Association in integration processes in Latin America]. *Scriptorium nostrum*, no. 2 (5), pp. 278–288.
7. Radziyevska S.O. (2018). Rehionalizatsiia i hlobalizatsiia: vzaiemozviyazky ta perspektivy bezkonfrontatsiinoho rozvytku [Regionalization and globalization: interrelationships and prospects for non-confrontational development]. Kyiv : DETUT, 375 p.
8. Asociacion Latinoamericana de Integracion Available at: <https://www.aladi.org>
9. Central American Common Market / Foreign Trade Information System. Organization of American States. Providing trade information to governments and SMEs. Available at: <https://www.sice.oas.org>.
10. Leonard T. (2012) Latin American Free Trade Association (LAFTA). *Encyclopedia of U.S.-Latin American Relations*, pp. 550–550. DOI: <https://doi.org/10.4135/9781608717613.n516>
11. Member states of the Central American Common Market. Available at: <https://www.worlddata.info/trade-agreements/cacm.php>
12. Secretaria de integracion economica centroamericana. Available at: <https://www.sieca.int>.
13. Special report (1963): The Latin American Free Trade Association. 18 October 1963. Central Intelligence Agency. Office of current intelligence. 7 p. Available at: https://www.cia.gov/readingroom/docs/DOC_0000756201.pdf
14. The Organization of American States (2025). Approved Program-Budget 2025. Available at: http://www.oas.org/budget/2025/Approved_Budget_2025.pdf
15. UNCTAD Handbook of Statistics 2016. UN, N.Y. & Geneva, 2017. 246 p.
16. UNCTAD Data Hub, Empowering development through data and statistics (2025). Available at: <https://unctadstat.unctad.org>
17. United States International Trade Commission (1962). Tariff Commission. The Latin American Free Trade Association. TC Publication 60. Washington, July 1962. 21 p. Available at: <https://www.usitc.gov/publications/other/pub60.pdf>

REGIONAL DEVELOPMENT IN LATIN AMERICA AND THE CARIBBEAN

The paper focuses on the history of the regional integration processes development in Latin America and the Caribbean (LAC). The publication highlights the impact of the U.S. on the development of this region: it touches upon the Monroe Doctrine; reveals the goals, the principles, the budget of the Organization of American States (OAS), as well as the context of the formation of the Latin American Free Trade Association (LAFTA), which had been created to ensure the economic independence of the LAC countries through the development of intra-regional trade and industry. The author demonstrates that the idea of the LAFTA formation originated in the 1950s, similar to the concepts that led to the establishment of the European Economic Community, the European Free Trade Association, the Central American Common Market. The LAFTA treaty was signed on February 18, 1960 by Argentina, Brazil, Mexico, Paraguay, Peru, Uruguay, Chile, Colombia, Ecuador, Venezuela, and joined a bit later. The LAFTA was transformed into the Latin American Integration Association (LAIA) under the Treaty of Montevideo, which entered into force in 1981. The members of the LAIA are Argentina, Bolivia, Brazil, Chile, Colombia, Cuba, Ecuador, Mexico, Panama, Paraguay, Peru, Uruguay, and Venezuela. Thanks to the LAIA, the MERCOSUR and the Andean Community of Nations were initiated. The second integration bloc, formed in the interests of the countries of the region, the Central American Common Market (CACM), was launched by the Republic of Guatemala, El Salvador, Honduras, Nicaragua. The CACM Treaty was signed in December 1960 in Managua. The CACM was joined by Costa Rica in 1962, by Panama in 2002. The article offers the dynamics of the share of the GDP of the LAC states in the world, as well as the dynamics of the nominal GDP of Brazil, Argentina, and Mexico as the key economies of the region. In 2023, Brazil ranked ninth in the world in terms of the nominal GDP: according to the IMF - USD 2'173.67 bln, while in terms of GDP based on PPP, it ranked seventh with the indicator of 2.419% of the world GDP based on PPP. Brazil is the engine of the region.

Keywords: Latin America and the Caribbean, Latin American civilization, the Monroe Doctrine, The Organization of American States, The Latin American Free Trade Association, integration processes, globalization, regionalization, development of trade and industry, The Latin American Integration Association, The Central American Common Market.

Дата надходження до редакції: 8.07.2025 р.